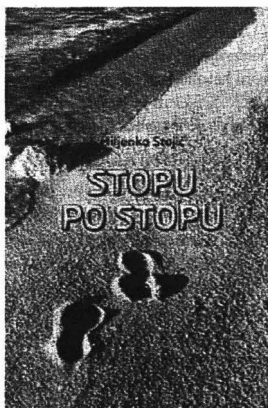

STOPAMA KNJIŽEVNIKA

Osamljenost koja vapi za dijalogom

»U daljini psi povremeno laju,/vozila jure svojim putem,/kasno je ljeto popodne,/nastojim napisati pjesmu,/na drugom katu samostana.«

Ovakvo glase početni stihovi pjesme »Slike«, prve u zbirci pjesama »Stopu po stopu« suvremenoga hrvatskog pjesnika Miljenka Stojića. Ne slučajno Stojić svoju

Miljenko Stojić,

Stopu po stopu,

Naklada DHK HB – Matica hrvatska,

Mostar – Vrgorac, 2016.

zbirku pjesama otvara stihovima koji su svojim specifičnim vizualitetom zaštitni znak njegova pjesništva u cjelini. Jer, Stojićeva poezija najveću svoju snagu podaje upravo kroz vizualnu sugestivnost; ona i jest jedna velika slika, likovni briklaza koji potiče na meditaciju, promišljanje, na proces gledanja, viđenja – a zatim i providanja.

Na poleđini knjige »Stopu po stopu« izdvojeni su sljedeći opažaji: »Pero Miljenka Stojića je suvremeno. Njegovo je pjesništvo misaono moćno. Dođe kao nit vodilja prosvjetljenja u povijesnu preplitanju i razmrsivosti pojedinačnih sudbina i sudbine cijelog naroda.« Time je točno ukazano

na ono što je sukus autorove poezije: ona, ako je suvremena, ne pokušava pretenciozno djelovati kao »statement« – naprotiv, odiše suptilnošću, smirenošću: »Lipe mi domahuju kroz prozor./ u njeđrima je nemir,/ borovi malo dalje plandaju./ baš ih briga za sve.« Poezija kakvu piše Stojić kao da teži tomu da se iščitavanju stihova pristupi kao procesu u kojemu se – stopu po stopu – zapada u neko drugo stanje svijesti, u kojemu tijelo postaje samo instrument za registriranje meditativne ugođe, unutar čega duboka kontemplacija ostvaruje mir kao svoju konačnu svrhu. Stapajući misao po misao, san po san, nit po nit, profinjenoj pjesničkoj jeziku, Stojić postaje pjesnik slike, sugestivnosti, naznake. Da je Marcel Proust svoj kolačić umočen u lipov čaj pretočio u stihove, oni bi vjerojatno zvučali poput Stojićevih »Slika«, »Kapi«, »Jednom u prolazu«; jer u ovakvim su njegovim stihovnim promišljajima detalji iz postojeće stvarnosti samo okidači, platforme za reminiscenciju. Međutim, tako se udubljujući u vlastitosti, u sebstvo, Stojić se ne pokušava izolirati, štoviše: radi se o osamljenosti koja vapi za dijalogom, o duševnom pretresu koji traži empatičnog sugovornika. Stojić, u impresionističkom maniru promatra svijet oko sebe i pretače ga u bujicu čiste emocije koja se vraća natrag kao šapat, tihi, ali trajni obris. Upravo tišinom pjesnik, svjestan mjedene trajnosti stihovlja podiže svoj monumentum, odajući vlastito vjerovanje da je pisana riječ jedini smisljeni način samosvjedočenja.

Osobito primjetan i zanimljiv je Stojićev odnos prema vremenu, osjetljivosti i prolaznosti istoga. Njegovi stihovi snažno odražavaju specifičan način na koji pjesnik suptilno jezički barata dimenzijama prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, namjerno ih ispreplučujući bez naglašene svijesti o njihovim razgraničenjima. U izrazu on ne pribjegava deskripcijama i eksplicacijama, ne bavi se procesima nego stanjem kojeg najčešće stihovno odražava koristeći samo slike, samo nominalnosti, samo imenice, krojeći tako poeziju film-

ske protočnosti: »Jutro, molitva, računalo, knjige./ Podne, ručak, šetnja, rad./ Večer, vijesti, dopisivanje, počinak./ Među mojim prstima kao porculan puca vrijeme.« Kroz gomilanje slika, nabiranje sjetnih odbljesaka, isplivavaju nosive misli određene pjesme, pa i cijele zbirke: »...kao porculan puca vrijeme.« U neuhvatljivosti vremena, Stojić ipak nije filozofski patetičan – on je klasicistički

racionalan, a modernistički rezigniran. Svaki Stojićev stih i svaka pjesma u sebi nose cjelovitu dramu jednoga dana, nekoliko godina, jedne ere ili cijeloga naroda, ali su te drame predstavljene tek kao tragovi u neminovnoj prolaznosti vremena. Pjesnik pri tome ne pribjegava bjesomučnoj borbi protiv vremena, protiv nezaustavljivosti i promjenjivosti, štoviše, on svojom poezijom prigrljuje i nadilazi takvu vrstu bespomoći tragaču za potencijalnom ljepotom postojanosti. Treba istaknuti i cikluse, konkretnije, pjesme poput »Toga dana«, »I tako«, »Multi-kulti« koje odražavaju autorov

pjesnički način suočavanja s najosjetljivijim temama – ratom, komunizmom, aktualnim političkim realitetom. Progovarajući o tomu, Stojić nije klasičan angažirani pjesnik – on svome peru ne dopušta ispustiti gorčinu, pribjeći patetici ili borbenosti: za njega su to sjećanja, boli, promisli, opet – slike, neuhvatljive scene koje se ne daju nanovo »snimiti« ili »montirati«. Stihovi poput »...što je, tu je, idemo plivati, držati glavu iznad vode...« ponajbolje se nameću kao misli vodilje tih pjesama jer one nemaju pretenziju biti revolucionarne, borbene, pa moglo bi se reći ni svjesno angažirane, ali unatoč tomu u sebi nose snažnu dimenziju društvene i političke kritičnosti.

Miljenko Stojić kao pjesnik možda je u cjelosti ponajbolje osvjedočen kroz stihove pjesme »Susreti smo se«: »Ti obješen na križ./ Ja obješen o život./ Bi to davnih godina./ Gledasmo se nijemo/ Dok plakati ne počeh./ Pogledao si me nježno./ I danas to još traže./ Ne želim da prestane./ Susretosmo se jako.« Ako je rečeno za Stojića da je suvremeni, moderni pjesnik, sva snaga i potentnost suvremenog izraza je u ovoj pjesmi reduciranog, jasnog, čistog, gotovo strogog izraza, ali vrlo intimnog, osobnog pristupa, bez pretenzija za »epskom relevantnošću«. Ako je Stojić, u ranije spomenute ogledu, »misaono moćan pjesnik« – ova pjesma svjedoči njegovu sposobnost, pa i opredjeljenje da snagu probranih misli iskaže suptilnošću, nenametljivošću, jednostavnošću. Ako treba istaknuti osobitosti Miljenka Stojića kao pjesnika uopće, ovakvim se stihovima on u potpunosti otkriva, stihovima koji u sebi nose gigantsku snagu pjesničkog jezika, fenomena koji jednom riječju može iznijeti cijelu jednu dramu, popratiti cijelu jednu intimnu borbu. S punom sviješću o tome, Stojić je satio svoju poetsku zbirku artikulirajući uvjerenje da je pisana riječ jedino što će nadživjeti »zrake života koje pršte i u vječnosti nestaju«.

Tina LACO

Susret sa Šiškom HORVATOM MAJCANOM, glumcem

Umjetnost je preživjeti od umjetnosti

Na kazališnoj sceni uskoro će oživjeti kolumne Zvonimira Hodaka. Neki su već na samom startu pokušali »minirati« ovu, kako se najavljuje urnebesnu i zabavnu predstavu o hrvatskoj političkoj patologiji, ali, po riječima Dražena Stjepandića, koji je i osmislio cijeli projekt, to im zasad nije pošlo za rukom. A ni ne će! Predstava nosi naziv »Žikina dinastija u lijevoj našoj«, a u zagrebačkoj Maloj sceni, ovih je dana izvodi glumac Šiško Horvat Majcan. Nakon toga slijede gostovanja diljem Hrvatske, a prvo će biti u Gospiću.

Bio je to povod za razgovor s mladim Šiškom Horvatom Majcanom, koji nam je otkrio još neke detalje vezane uz ovu, već sada možemo reći – uspjehnicu.

Gospodine Šiško, vjerujemo da ste s oduševljenjem prihvatili igrati u »Žikinoj dinastiji u lijevoj našoj«, odnosno što vas je privuklo ovoj monodrami?

- Prije svega hvala na zanimanju za ovu predstavu. Kolumne Zvonimira Hodaka čitam već godinama i na poziv Dražena Stjepandića sam se odzvao bez zadržke. Moram priznati da sam se u početku dosta preispitivao, razgovarao s obitelji i prijateljima i nailazio na različita mišljenja o tome trebam li ja to raditi ili ne. Svi ti razgovori i sati mozganja su me uvukli u taj rad. Shvatio sam da je došlo vrijeme za rizik, umjetnički rizik. Volim jednostavnost a najjednostavniji odgovor mi je dala moja životna suputnica Iva: »Kaj razmišljaš, ionak nemaš kaj izgubit.«

Vi ste i sami postavili ovu predstavu. Što to znači: da je »nitko« nije želio režirati, ili?

- Nakon nekoliko razgovora Dražen Stjepandić i ja shvatili smo da je to zapravo punk jer je jednostavno iskreno i zabavno, i krenuli smo na avanturu u »čizmama slobode«. Nema straha pa nema cenzure ni zadržke. Baš onako kako kazalište i treba biti. Nažalost, kazalište je danas usapavano. Punkera među redateljima nema.

Što gledatelji mogu očekivati od predstave koja traje 70 minuta?

- Bolje im je da ništa ne očekuju jer će se svakako iznenaditi. Pretjerujem ali ovakvih predstava nema. Tu su stvarne osobe iz našeg javnog života koje ponekad odlutaju u fikciju. Svi likovi i njihova stajališta i razmišljanja su izvrnuti ruglu. Količina gluposti i laži koju ljudi mogu izgovoriti u javnom prostoru je golema. Hodak to primjećuje i stvara sjajne satirične momente. Za mene je to čista zaba-

va ali znam da će mnogi biti revoltirani.

Je li vam to prvo takvo iskustvo?

- Da, a moguće i posljednje.

Kakva je bila suradnja s autorom kolumni, po kojoj je rađena predstava, Zvonimirom Hodakom, a kakva s Draženom Stjepandićem, koji je idejni autor predstave?

- S gospodinom Hodakom, proveo sam dva sata u ugodnom razgovoru. Kad je shvatio da sam spreman na rizik dao mi je otvorene ruke i poželio sreću. Nadam se da ga neću razočarati. S Draženom se često družim, on mi je velika podrška i bez njega nikad ne bi uspio ovo napraviti. On je napravio prvi izbor tekstova, nakon toga smo kreirali lik i stvorili situaciju za publiku i mene. On je pravi punker.

Je li vam smetalo što je jedan glumac prije vas prvo pristao, a zatim bez objašnjenja odustao od ovog projekta?

- Ne, nimalo. Znao sam to od početka. Ljudi imaju različite razloge i životne situacije. Ne znam o čemu se radilo u tom trenutku niti me to zanima.

Ima li tu i »opasnih« političkih scena?

- A danas je sve »opasno« što znači da se svi boje nekog vruga. Ja se bojim štete koju nam laž i glupost u javnom prostoru stvaraju već godinama. Šarlatani u politici i sijači zla i mržnje u medijima. Da možda je opasno obračunavati s tim »sektorima« ali što je kazalište bez rizika, nula! Zato cijenim Hodaka, on piše bez straha.

Jeste li možebitno u svojoj umjetničkoj karijeri igrali nešto slično?

- Ovakvo eksplicitno ne, ali završni ispit iz lutkarstva je bio svojevrsna diverzija.

A, gdje ste sve dosad nastupali, malo nam se pohvalite?

- Nastupao sam stvarno posvuda, s obzirom da sam freelancer radio sam svakakovih projekata. I ne samo kao glumac. U Maloj sceni igram u odličnoj obiteljskoj predstavi »Muka malog vuka«, to je jedna od rijetkih predstava koju je gušt igrati. Prije osam godina napravili smo sjajnu predstavu »Dašenjka ili priča o štenetu« i izveli je 500 puta, i danas uživam igrajući je. To su predstave zbog kojih živim kazalište. Suradujem s Festivalom Tolerancije, bio sam inspicijent na dječjoj operi Brundibar, to su projekti za pamćenje.

Želite li još nešto reći, dopuniti?

- Pozvao bih publiku, sve, bez obzira na to što mislili i kojoj »struji« pripadali. Preživjeti od umjetnosti - to je najveći art danas.

Razgovarao: Mladen PAVKOVIĆ